เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาไทย

จักรกฤษณ์ สถาปนศิริ*

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้ผู้เขียนมุ่งศึกษาถึงแนวความคิดในเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาไทย โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับแนวความคิดในเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย

จากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า แนวความคิดในเรื่องเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภาไทย และในต่างประเทศที่กล่าวมานั้น มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ จะมีการให้เอกสิทธิ์แก่สมาชิกรัฐสภาในการกล่าวถ้อยคำ การแสดงความคิดเห็น ด้วยกันทั้งสิ้น จึงแสดงให้เห็นว่าเสรีภาพในการพูดของสมาชิกรัฐสภาถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลโดยรัฐสภา ดังนั้นรัฐธรรมนูญของประเทศไทยและกฎหมายรัฐธรรมนูญของต่างประเทศจึงบัญญัติรับรองถึงเรื่องเอกสิทธิ์เอาไว้

อย่างไรก็ดี ในส่วนหลักความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภานั้น จากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า แนวความคิดในเรื่องความคุ้มกันของไทยและต่างประเทศมีทั้งที่คล้ายกันและแตกต่างกัน กล่าวคือในประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลียนั้น สมาชิกรัฐสภาจะได้รับความคุ้มกันก็เฉพาะแต่ในคดีแพ่งเท่านั้น โดยการพิจารณาของศาลจะต้องไม่เป็นการกีดขวางสมาชิกรัฐสภาที่จะมาร่วมประชุมสภา แต่สำหรับในการพิจารณาคดีอาญานั้นไม่มีการกำหนดไว้ จากความแตกต่างดังกล่าวในเรื่องความคุ้มกันนี้เองที่จำเป็นต้องทำการพิจารณาถึงความเหมาะสมในเรื่องความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาของไทยในปัจจุบันว่าสมควรมีขอบเขตเพียงใด

คำสำคัญ : เอกสิทธิ์ / ความคุ้มกัน / สมาชิกรัฐสภา / รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

---

* อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Abstract

This article intends to study and analyze the concept of Parliamentary privilege and Parliamentary immunity, by comparing with these concepts in England, France and Australia.

After the comparative study, the author finds out that the similarities between Parliamentary privilege in Thailand and those countries, It is a privilege for members of parliament in a statement, Point of view so it shows that the freedom of speech is a tremendous important because it is an important machinery for Government management's control, checks and balances by Parliament. Therefore, Parliamentary privilege is legislated in Thailand and others countries' Constitutions.

However, as for Parliamentary immunity, after the comparative study, the author finds out that both similarities and differences between Parliamentary immunity in Thailand and those countries. Members of parliament in England and Australia receive only civil case's Parliamentary immunity. Civil Case Trial must not deter Members of parliament from a parliamentary assembly while Criminal Case Trail is not legislated. So this Parliamentary immunity's dissimilarity of currently propriety and scope of Parliamentary immunity for members of Thailand parliament has to be considered.

Keywords : Privilege / Immunity / Members of Parliament / Constitution of Thailand

บทนำ

ประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่างให้ความสำคัญต่อ "หลักความเสมอภาค" โดยบุคคลทุกคนจะต้องมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งบุคคลทุกคนจะต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายและได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน กล่าวคือจะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่าง ไม่ว่าจะเนื่องมาจาก เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม หรือลัทธิทางการเมืองที่แตกต่างกัน โดยจะเห็นได้จากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๑ ที่บัญญัติว่า "มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสรภาพและความเสมอภาคกันในศักดิ์ศรี และสิทธิ และต่างมีเหตุผลและมโนธรรม อีกทั้งควรได้รับการปฏิบัติต่อกันฉันพี่น้อง" และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันก็ได้บัญญัติรับรองหลักความเสมอภาคเอาไว้ใน มาตรา ๓๐ ว่า "บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน..."

อย่างไรก็ดีการจะให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญบางองค์กรสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มที่สมดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแล้ว ก็จำเป็นที่รัฐธรรมนูญจะต้องสร้างกลไกในการให้ความคุ้มครองแก่องค์กรตลอดจนสมาชิกขององค์กรเหล่านี้บางประการให้แตกต่างยิ่งไปกว่าบุคคลโดยทั่วไป นี่จึงเป็นที่มาของการสร้าง "เอกสิทธิ์" และ "ความคุ้มกัน" ขึ้นตามรัฐธรรมนูญ

สำหรับรัฐสภา ซึ่งเป็นองค์กรสำคัญตามรัฐธรรมนูญที่ทำหน้าที่ในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติ กล่าวคือ ทำหน้าที่หลักในการให้ความเห็นชอบในการตรากฎหมาย นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบาลตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลอีกด้วย ดังนั้นเพื่อให้รัฐสภาสามารถทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างเป็นอิสระและปราศจากความหวาดกลัวภัยอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวแล้ว จึงจำเป็นต้องสร้างหลักประกันความเป็นอิสระดังกล่าวให้แก่รัฐสภาตลอดจนสมาชิกรัฐสภา โดยการกำหนดให้สมาชิกรัฐสภาได้รับ "เอกสิทธิ์" และ "ความคุ้มกัน" บางประการ

อย่างไรก็ดี "เอกสิทธิ์" และ "ความคุ้มกัน" ตามรัฐธรรมนูญของไทยมีขอบเขตเพียงไรและมีความเหมาะสมหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่าสมควรได้มีการศึกษาในบทความฉบับนี้โดยผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาในต่างประเทศประกอบด้วย เพื่อพิจารณาถึงขอบเขตของเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาไทยต่อไป

ความหมายของคำว่า "เอกสิทธิ์"

คำว่า "เอกสิทธิ์" ตรงกับคำว่า Privilege ในภาษาอังกฤษ โดยมีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คือ Privilegium (Privus = เฉพาะ) (Leg = กฎหมาย)[๑]

สำหรับคำว่า เอกสิทธิ์ ในภาษาไทยนั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ ได้ให้คำนิยามไว้ว่า "หมายถึง สิทธิพิเศษ สิทธิโดยเฉพาะ"[๒]

รศ.มานิตย์ จุมปา ได้อธิบายว่า "เอกสิทธิ์ หมายถึง สิทธิเด็ดขาดของสมาชิกรัฐสภาที่จะกล่าวแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น ออกเสียงลงคะแนน หรือการกระทำอย่างอื่นในที่ประชุมสภา โดยมิให้บุคคลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง จะไปฟ้องร้องว่ากล่าวในทางใด ๆ ไม่ได้ และก็ไม่อาจนำเรื่องนั้นไปฟ้องร้องได้อีก ไม่ว่าเวลาจะล่วงเลยไปนานเท่าใดก็ตาม"[๓]

---

[๑] Merriam-Webster's dictionary

[๒] พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

[๓] มานิตย์ จุมปา, สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. ๒๕๔๐) หมวดองค์กรทางการเมือง เรื่อง ๙ เอกสิทธิ์และความคุ้มกัน (กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๔๔), หน้า ๒.

คณิน บุญสุวรรณ ได้อธิบายว่า "เอกสิทธิ์ หมายถึง ความคุ้มกันพิเศษเหนือสิทธิทั่วไป ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ในขณะทำหน้าที่ผู้แทนปวงชนชาวไทย เพื่อประโยชน์สุขของประเทศชาติและประชาชน คำว่าเอกสิทธิ์ นี้ ใช้เฉพาะกิจการที่อยู่ในวงงานของสภา หรือกล่าวโดยเฉพาะเจาะจงคือ คุ้มครองเฉพาะการอภิปรายหรือการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภาเท่านั้น"[๔]

กล่าวโดยสรุป เอกสิทธิ์ จึงหมายถึง สิทธิพิเศษโดยเฉพาะที่ให้แก่สมาชิกรัฐสภา ในอันที่จะกล่าวถ้อยคำ แสดงความคิดเห็น ตลอดจนการออกเสียงลงคะแนน เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถทำหน้าที่สำคัญในฐานะผู้แทนปวงชนชาวไทยได้ ทั้งนี้โดยที่บุคคลใด ๆ ก็ไม่สามารถฟ้องร้องสมาชิกรัฐสภาอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้

ความหมายของคำว่า "ความคุ้มกัน"

คำว่า "ความคุ้มกัน" ตรงกับคำว่า Immunity หมายถึง การยกเว้นหน้าที่ ความรับผิด หน้าที่ความผูกพัน ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือชนชั้นใดชนชั้นหนึ่ง ภายใต้สถานการณ์บางประการ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความจำเป็น[๕]

สำหรับความหมายในภาษาไทยนั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ให้คำนิยามไว้ว่า "หมายถึง คุ้มครองป้องกันให้ปลอดภัยจากอันตราย ปลอดพ้นจากข้อผูกพันบางอย่าง เช่น ค่าธรรมเนียม"[๖]

รศ.มานิตย์ จุมปา ได้อธิบายว่า "ความคุ้มกัน หมายถึง ความคุ้มกันที่รัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกรัฐสภาเพื่อที่จะมาประชุมสภาตามหน้าที่ โดยไม่อาจถูกจับกุม คุมขัง หรือดำเนินคดีใด ๆ ในลักษณะที่จะขัดขวางต่อการไปประชุมดังกล่าวในช่วงเวลาหนึ่ง และเมื่อพ้นช่วงเวลาดังกล่าวแล้วความคุ้มกันจะหมดไป และอาจดำเนินคดีต่อไปได้"[๗]

---

[๔] คณิน บุญสุวรรณ, ปทานุกรมศัพท์รัฐสภาและการเมืองไทย ฉบับสมบูรณ์, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, ๒๕๔๘), หน้า ๑๐๙๐.

[๕] Black's Law Dictionary, 9th Edition

[๖] อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ ๒

[๗] มานิตย์ จุมปา, สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. ๒๕๔๐) หมวดองค์กรทางการเมือง เรื่อง ๙ เอกสิทธิ์และความคุ้มกัน (กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๔๔), หน้า ๓

คณิน บุญสุวรรณ ได้อธิบายว่า "ความคุ้มกัน หมายถึง กระบวนการหรือแนวคิดที่จะให้การปกป้องคุ้มครอง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้ปฏิญาณตนไว้ต่อหน้าพระบรมสาทิสลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในที่ประชุมสภา อย่างเป็นอิสระ ปราศจากความกดดันหรือการคุกคามใด ๆ รวมทั้งป้องกันมิให้มีการกลั่นแกล้ง หน่วงเหนี่ยว กักขัง หรือทำร้ายจนได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ และครอบครัว หรือถึงขั้นสิ้นอิสรภาพ"[๙]

กล่าวโดยสรุป ความคุ้มกัน จึงหมายถึง กระบวนการทางกฎหมายในอันที่จะปกป้องคุ้มครองให้สมาชิกรัฐสภา สามารถที่จะมาเข้าร่วมประชุมสภาได้ตามหน้าที่ ภายในกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ภายในสมัยประชุมสภา ก่อนหรือหลังสมัยประชุมสภา หรือภายในระหว่างระยะเวลายุบสภาจนถึงก่อนการเลือกตั้งทั่วไป เป็นต้น

นอกจากความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาดังกล่าวข้างต้นแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน ยังได้บัญญัติให้มีความคุ้มกันแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งเอาไว้เป็นกรณีพิเศษอีกด้วย กล่าวคือ ในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ประกาศให้มีการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา หรือประกาศให้มีการออกเสียงประชามติมีผลใช้บังคับ ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปทำการสอบสวน เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด และหากได้มีการจับหรือคุมขังกรรมการการเลือกตั้งแล้ว เจ้าพนักงานจะต้องรีบรายงานไปยังประธานกรรมการการเลือกตั้งโดยด่วน และประธานกรรมการการเลือกตั้งอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้ แต่ถ้าประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ถูกจับหรือคุมขังให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่มีอยู่เป็นผู้ดำเนินการ[๑๐]

ความเป็นมาและวิวัฒนาการของเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาในประเทศไทย

ในเรื่องของเอกสิทธิ์และความคุ้มกันนั้นได้มีการนำมาใช้เป็นครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๐ โดยในครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตราพระราชบัญญัติองคมนตรี พุทธศักราช ๒๔๗๐ ขึ้น เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมหลักการสำคัญเกี่ยวกับที่ปรึกษาในพระองค์ ทั้งนี้ได้มีการบรรจุหลักการเกี่ยวกับการสร้างหลักประกันเสรีภาพในการแสดงความ

---

[๙] คณิน บุญสุวรรณ, ปทานุกรมศัพท์รัฐสภาและการเมืองไทย ฉบับสมบูรณ์, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗๒..

[๑๐] มาตรา ๒๔๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

คิดเห็นให้แก่สมาชิกองคมนตรีสภา เพื่อให้สมาชิกองคมนตรีสภาเกิดความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่อันจะเป็นประโยชน์ในการทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่องค์พระมหากษัตริย์ได้สมดังเจตนารมณ์

โดยในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติรับรองเกี่ยวกับเอกสิทธิ์ของสมาชิกองคมนตรีสภาไว้ดังนี้

"มาตรา ๑๔ กรรมการองคมนตรีไม่ต้องรับผิดในถ้อยคำใด ๆ ที่ได้กล่าวถาแสดงเปนความคิดเห็นถาในการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมสภาองคมนตรี ผู้ใดผู้หนึ่งจะว่ากล่าวฟ้องร้องกรรมการองคมนตรีเพราะเหตุนั้นหาได้ไม่

อนึ่ง บุคคลที่สภาได้เชิญมาชี้แจงถาออกความเห็นนั้น ก็ให้ได้รับความยกเว้นดุจกัน"[๑๐]

จากพระราชบัญญัติองคมนตรีดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีการบัญญัติถึงหลักการเรื่อง "เอกสิทธิ์" เท่านั้น โดยยังไม่ปรากฏหลักการในเรื่อง "ความคุ้มกัน" แต่ประการใด จวบจนกระทั่งเมื่อได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ.๒๔๗๕ แม้ว่าพระราชบัญญัติองคมนตรีดังกล่าวข้างต้นจะถูกยกเลิกไป[๑๑] แต่หลักการในเรื่อง "เอกสิทธิ์" ก็ยังถูกนำมาบรรจุเอาไว้อยู่ในพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕[๑๒] มาตรา ๒๔ ดังนี้

"มาตรา ๒๔ สมาชิกไม่ต้องรับผิดในถ้อยคำใด ๆ ที่ได้กล่าวหรือแสดงเป็นความเห็นหรือในการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุม ผู้หนึ่งผู้ใดจะว่ากล่าฟ้องร้องเพราะเหตุนั้นหาได้ไม่"

นอกจากหลักการในเรื่อง "เอกสิทธิ์" จะได้มีการบัญญัติไว้ในมาตราดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังได้มีการเพิ่มเติมหลักการในเรื่อง "ความคุ้มกัน" แก่สมาชิกรัฐสภาไว้อีกด้วยในมาตรา ๑๗ ดังนี้

"มาตรา ๑๗ การฟ้องร้องสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎรเป็นคดีอาชญายังโรงศาลจะต้องได้รับอนุญาตจากสภาก่อนศาลจึ่งจะรับฟ้องได้"

---

[๑๐] "พระราชบัญญัติองคมนตรี พุทธศักราช ๒๔๗๐" (๒๔๗๐,๕ กันยายน ๒๔๗๐) ราชกิจจานุเบกษา,เล่ม ๔๔ หน้า ๒๑๐.

[๑๑] "พระบรมราชโองการ ประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติองคมนตรี พุทธศักราช ๒๔๗๐" (๒๔๗๕,๑๗ กรกฎาคม ๒๔๗๕) ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๔๙ หน้า ๒๐๐ - ๒๐๑.

[๑๒] "พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕" (๒๔๗๕,๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕),ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๔๙ หน้า ๑๖๖ - ๑๗๙.

จากพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม ดังกล่าวข้างต้น ได้แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้มีการบัญญัติรับรองหลักการในเรื่อง "เอกสิทธิ์" และ "ความคุ้มกัน" เพื่อเป็นหลักประกันแก่สมาชิกรัฐสภาขึ้น เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเต็มที่อันถือได้ว่าเป็นรากฐานของสังคมประชาธิปไตยขึ้นในประเทศไทย

จากพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม ดังกล่าวข้างต้น ได้แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้มีการบัญญัติรับรองหลักการในเรื่อง "เอกสิทธิ์" และ "ความคุ้มกัน" เพื่อเป็นหลักประกันแก่สมาชิกรัฐสภาขึ้น เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเต็มที่อันถือได้ว่าเป็นรากฐานของสังคมประชาธิปไตยขึ้นในประเทศไทย

มีข้อสังเกตว่า เอกสิทธิ์และความคุ้มกันดังกล่าว มีให้เฉพาะแต่สมาชิกรัฐสภาเท่านั้น[๑๓] หาได้คุ้มครองไปถึงบุคคลอื่นนอกจากสมาชิกรัฐสภาไม่ ซึ่งแตกต่างจากกรณีเอกสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติองคมนตรีข้างต้นที่ได้ขยายเอกสิทธิ์ออกไป โดยให้รวมถึงบุคคลที่สภาองคมนตรีได้เชิญมาชี้แจงหรือออกความเห็นในที่ประชุมของสภาฯ ด้วย

นอกจากนี้ยังปรากฏว่า เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามดังกล่าวข้างต้น เป็นการบัญญัติรับรองเอาไว้อย่างกว้าง โดยไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นเพิ่มเติมแต่ประการใด จึงอาจการได้ว่า เอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามพระราชบัญญัตินี้ เป็น "เอกสิทธิ์และความคุ้มกันโดยเด็ดขาด" (Absolute Privilege and Absolute Immunity)

ต่อมาเมื่อได้มีการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕[๑๔] ซึ่งเป็นรัฐธรรมฉบับถาวร ฉบับแรกของเมืองไทยนั้น หลักการในเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาก็ยังถูกนำมาบรรจุไว้เช่นเดียวกัน แต่ได้มีการขยายรายละเอียดเพิ่มเติมออกไป โดยในส่วน เอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภานั้น ได้มีการบัญญัติรับรองเอาไว้อยู่ในมาตรา ๒๗ ดังนี้

"มาตรา ๒๗ ในที่ประชุมแห่งสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในทางแสดงข้อความหรือแสดงความเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน ท่านว่าเป็นเอกสิทธิ์อันเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้

---

[๑๓] ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญปกครองแผ่นดินสยามนั้น ประเทศไทยยังใช้ระบบสภาเดียว กล่าวคือ มีสภาผู้แทนราษฎรแต่เพียงสภาเดียวทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ

[๑๔] "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕" (๒๔๗๕, ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕), ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๔๙ , หน้า ๕๒๙ - ๕๕๑.

เอกสิทธิ์นี้คุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และโฆษณารายงานการประชุมโดยคำสั่งของสภาและคุ้มครองไปถึงบุคคลที่สภาเชิญมาแสดงข้อความหรือออกความเห็นในที่ประชุมด้วย"

จากบทบัญญัติดังกล่าวได้ยืนยันถึงความเป็น "เอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด" ของสมาชิกรัฐสภาในการกล่าวถ้อยคำใด ๆ การแสดงข้อความ แสดงความคิดเห็น ตลอดจนการออกเสียงลงคะแนนหรือลงมติต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนปวงชน ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวย่อมได้รับการคุ้มครองจากการฟ้องร้องดำเนินคดีทั้งในทางแพ่งและทางอาญา

นอกจากนี้เอกสิทธิ์ดังกล่าว ยังได้รับการขยายขอบเขตความคุ้มครองออกไปถึงผู้พิมพ์และโฆษณารายงานการประชุมโดยคำสั่งของสภาและคุ้มครองไปถึงบุคคลที่สภาเชิญมาแสดงข้อความหรือออกความเห็นในที่ประชุมอีกด้วย

สำหรับในเรื่องความคุ้มกันนั้น ได้มีการบัญญัติรับรองเอาไว้อยู่ในมาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ ดังนี้

"มาตรา ๓๓ ในระหว่างสมัยประชุม ผู้ใดจะฟ้องสมาชิกแห่งสภาในทางอาชญาท่านว่าศาลจะต้องได้รับอนุญาตจากสภาก่อนจึ่งพิจารณาได้ และการพิจารณาคดีนั้นต้องมิให้เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาเข้าประชุม

อนึ่งการพิจารณาคดีที่ศาลได้กระทำไปก่อน มีคำอ้างว่าผู้ต้องหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นท่านว่าเป็นอันใช้ได้"

"มาตรา ๓๔ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปกักขังเว้นไว้แต่จับในขณะกระทำผิด แต่ต้องรีบรายงานไปยังประธานแห่งสภา และประธานแห่งสภาอาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการกักขังได้"

จากมาตราดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของหลักการในเรื่องความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาอย่างชัดเจน กล่าวคือ เพื่อไม่ให้เป็นการขัดขวางต่อการเข้าประชุมของสมาชิกรัฐสภานั่นเอง แต่ก็ไม่กระทบต่อการพิจารณาคดีใด ๆ ที่ศาลได้กระทำไปก่อนที่จะมีการอ้างถึงความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย

นอกจากนี้เพื่อเป็นการขยายความหลักความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาดังกล่าวให้ตรงตามเจตนารมณ์มากยิ่งขึ้น จึงได้มีการบัญญัติห้ามมิให้มีการจับหรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปกักขัง โดยมีข้อยกเว้นก็เฉพาะแต่กรณีจับในขณะกระทำความผิด แต่หากได้มีการจับในขณะกระทำความผิด เจ้าพนักงานก็ต้องรีบรายงานถึงการจับและการกักขังสมาชิกดังกล่าวไปยังประธานแห่งสภา และประธานสภาย่อมมีอำนาจสั่งปล่อยสมาชิกรัฐสภาผู้ถูกจับดังกล่าวให้พ้นจากการกักขังได้

อย่างไรก็ดี มีข้อสังเกตว่าความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้ขยายหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความคุ้มกันออกไป กล่าวคือ เป็นการให้ความคุ้มกันแก่สมาชิกรัฐสภาเฉพาะก็แต่ในระยะเวลาสมัยประชุมของสภาเท่านั้น

ภายหลังจากรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวเป็นต้นมา หลักการในเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันก็ถูกนำมาบรรจุและรับรองคุ้มครองไว้อยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาไทยในปัจจุบัน

ดังที่กล่าวเอาไว้แล้วถึงวิวัฒนาการของเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาไทยในอดีต สำหรับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ยังคงบัญญัติรับรองถึงหลักการสำคัญดังกล่าวเอาไว้เช่นเดียวกัน

๑. สาระสำคัญของเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภาไทยในปัจจุบัน

โดยในส่วนของเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐[๑๕] ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๐ ดังนี้

"มาตรา ๑๓๐ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้

เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น

ในกรณีตามวรรคสอง ถ้าสมาชิกกล่าวถ้อยคำใดที่อาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้นได้รับความเสียหาย ให้ประธานแห่งสภานั้นจัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจงตามที่บุคคลนั้นร้องขอตามวิธีการและภายในระยะเวลาที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมของสภานั้น ทั้งนี้โดยไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลในการฟ้องคดีต่อศาล

---

[๑๕] "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐" (๒๕๕๐, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐), ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๔๗ ก, หน้า ๑ – ๑๒๗.

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ ย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี และคุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ตลอดจนผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ที่ได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้นด้วยโดยอนุโลม"

จากบทบัญญัติดังกล่าว ทำให้เราสามารถเห็นถึงสาระสำคัญของ "เอกสิทธิ์" ของสมาชิกรัฐสภาไทย ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันโดยสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

๑.๑ วัตถุประสงค์ของเอกสิทธิ์

เอกสิทธิ์มุ่งคุ้มครองการกล่าวถ้อยคำในการแถลงข้อเท็จจริง การแสดงความคิดเห็น หรือการออกเสียงลงคะแนน ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนในสภาได้อย่างเต็มภาคภูมิ ด้วยความสัตย์สุจริต และไม่ต้องเกรงกลัวว่าผู้หนึ่งผู้ใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลและเจ้าพนักงานของรัฐบาลจะทำการแกล้งฟ้องร้องสมาชิกที่กล่าวถ้อยคำบางประการในสภา[๑๖]

๑.๒ บุคคลที่คุ้มครอง

สมาชิกรัฐสภา อันได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา นอกจากนี้ยังให้ความคุ้มครองไปถึงบุคคลอื่นที่มีความเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของสภา ผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งประธานสภาอนุญาต และกรรมาธิการของสภา ตลอดจนบุคคลที่ประธานสภาหรือคณะกรรมาธิการเชิญมาแถลงข้อเท็จจริง

กล่าวในส่วนของ "ผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของสภา" หมายถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณาที่ได้รับอนุญาตให้พิมพ์หรือโฆษณารายงานการประชุมที่ได้มีการตรวจสอบและรับรองเป็นที่เรียบร้อยแล้วทั้งนี้ตามข้อบังคับของสภานั้นๆ

ในส่วน "ผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งประธานสภาอนุญาต" เป็นบทบัญญัติที่ได้มีการบัญญัติขึ้นเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔[๑๗] ทั้งนี้เนื่องมากจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้าไม่มีบทบัญญัติคุ้มครองผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุ โทรทัศน์ จนก่อให้เกิดปัญหาการฟ้องร้องดำเนินคดีเกิดขึ้น แม้ว่าแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา จะวินิจฉัยว่าการถ่ายทอดการประชุมดังกล่าวจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นนี้จะเป็นความผิด

---

[๑๖] "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔" (๒๕๓๔, ๙ ธันวาคม ๒๕๓๔), ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๒๑๖, หน้า ๑ - ๘๐.

[๑๗] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๒๗/๒๕๒๘

เนื่องจากผู้ถ่ายทอดการประชุมไม่ได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ แต่เมื่อเป็นการถ่ายทอดที่ได้รับอนุญาตจากประธานรัฐสภาแล้ว จึงเป็นการถ่ายทอดการประชุมโดยชอบด้วยกฎหมาย จึงได้รับนิรโทษกรรม[๙๕] แต่เพื่อเป็นการขจัดปัญหาในทางกฎหมายจึงได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวข้างต้นเรื่อยมาจวบจนรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

๑.๓ ขอบเขตของเอกสิทธิ์

มุ่งคุ้มครองเฉพาะกิจกรรมที่ทำไปภายในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร์ ที่ประชุมวุฒิสภา และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเท่านั้น การให้เอกสิทธิ์แก่สมาชิกสภาผู้กล่าวถ้อยคำฯ ในสภานี้ถือเป็นสิทธิพิเศษที่ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจงและจะต้องตีความอย่างเคร่งครัด ดังนั้นเอกสิทธิ์ดังกล่าวจึงมีเฉพาะแต่ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเท่านั้น หากเป็นการกล่าวถ้อยคำที่ไม่ได้อยู่ในที่ประชุมสภาฯ แม้จะอยู่ในบริเวณหรือในอาคารรัฐสภา สมาชิกสภาหรือบุคคลที่กล่าวถ้อยคำนั้นก็ไม่ได้รับเอกสิทธิ์

ในทางกลับกัน หากเป็นการกล่าวถ้อยคำภายในที่ประชุมสภาแล้ว แม้การประชุมดังกล่าวจะไม่ได้เกิดขึ้นภายในอาคารรัฐสภา สมาชิกสภาหรือบุคคลที่กล่าวถ้อยคำนั้นก็ย่อมได้รับความคุ้มครอง เทียบเคียงได้จากกรณีการแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๑ ของรัฐบาลที่มีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี อันเนื่องมาจากเกิดปัญหาผู้ชุมนุมปิดล้อมอาคารรัฐสภาทำให้ต้องย้ายที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาไปยังกระทรวงต่างประเทศ

๑.๔ ผลทางกฎหมายของความมีเอกสิทธิ์

ความคุ้มครองดังกล่าวเป็นความคุ้มครองแบบเด็ดขาด กล่าวคือบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองจะได้รับการคุ้มครองจากการดำเนินคดีทุกกรณี ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่ง คดีอาญา รวมตลอดถึงการดำเนินการทางวินัย และระยะเวลาในการคุ้มครองนี้มีอยู่ตลอดไป

อย่างไรก็ดี หากเป็นกรณีที่การประชุมดังกล่าวมีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ อันเป็นเหตุให้ถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น กล่าวคือ ถ้อยคำที่มีการถ่ายทอดออกไปนั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอก สมาชิกที่กล่าวถ้อยคำดังกล่าวย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองจากเอกสิทธิ์นี้

---

[๙๕] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๒๗/๒๕๒๘

นอกจากนี้ ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากถ้อยคำดังกล่าวยังเกิดสิทธิที่จะร้องขอต่อประธานแห่งสภานั้นให้จัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจงตามวิธีการและภายในระยะเวลาที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมของสภานั้น และยังคงมีสิทธิที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีกับสมาชิกแห่งสภาที่เป็นผู้กล่าวถ้อยคำผู้นั้นต่อศาลได้อีกด้วย

๒. สาระสำคัญของความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาไทยในปัจจุบัน

มาตรา ๑๓๑ "ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำความผิดให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้

ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง แต่การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา

การพิจารณาพิพากษาคดีที่ศาลได้กระทำก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่งย่อมเป็นอันใช้ได้

ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันทีถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอคำสั่งปล่อยให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม"

จากบทบัญญัติดังกล่าว ทำให้เราสามารถเห็นถึงสาระสำคัญของ "ความคุ้มกัน" ของสมาชิกรัฐสภาไทย ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันโดยสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

๑.๑ วัตถุประสงค์ของความคุ้มกัน

ความคุ้มกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองแก่สมาชิกรัฐสภาให้สมาชิกรัฐสภาสามารถมาร่วมประชุมสภาได้ตามปกติ โดยไม่มีเหตุขัดข้องอันเนื่องมากจากถูกดำเนินคดีอาญา ถูกจับกุม คุมขัง หรือติดการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งอุปสรรคเหล่านี้อาจเกิดขึ้นจากการกลั่นแกล้งจากผู้มีอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจเกิดขึ้นจากฝ่ายรัฐบาลและเจ้าพนักงานของรัฐบาล

๑.๒ บุคคลที่ได้รับความคุ้มกัน

ความคุ้มกัน มีให้เฉพาะแต่บุคคลที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องพิจารณาถึงสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาประกอบด้วย สำหรับบางประเทศอาจให้ความคุ้มกันแก่สมาชิกรัฐสภาในช่วงระยะเวลาที่มีการยุบสภาจนถึงเมื่อมีการประกาศผลการเลือกตั้งทั่วไปอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น สาธารณรัฐเฮลเลนิก (กรีซ)[๑๙] แต่สำหรับประเทศไทยไม่ได้มีบทบัญญัติในลักษณะดังกล่าวไว้ ดังนั้นเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรอันมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง[๒๐] ความคุ้มกันย่อมสิ้นสุดลงเช่นเดียวกัน

๑.๓ ขอบเขตของความคุ้มกัน

ความคุ้มกัน ไม่ได้มีขอบเขตเฉพาะแต่กิจการที่สมาชิกรัฐสภาได้กระทำไปตามหน้าที่ของตนเท่านั้น ดังเช่นขอบเขตของเอกสิทธิ์ หากแต่เป็นการคุ้มครองที่มีให้แก่สมาชิกรัฐสภาจากการจับกุม คุมขังหรือพิจารณาคดีอาญาอย่างสิ้นเชิง โดยมิได้พิจารณาว่าเหตุที่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีนั้นจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่[๒๑]

นอกจากนี้แล้วความคุ้มกันยังมีขอบเขตความคุ้มครองอย่างจำกัด ภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด กล่าวคือ เฉพาะระหว่างสมัยประชุมเท่านั้น เมื่อใดก็ตามที่พ้นสมัยประชุมสภาก็สามารถจับกุม คุมขัง หรือพิจารณาคดีต่อไปได้ ดังนั้นความคุ้มกันจึงไม่คุ้มครองไปถึงเวลานอกสมัยประชุม เกี่ยวกับ

---

[๑๙] The Constitution of the Hellenic Republic, Article ๖๒ "During the parliamentary term no deputy shall be prosecuted, arrested, imprisoned, or in any way restricted without the leave of Parliament. Likewise, no deputy of Parliament which has been dissolved shall be prosecuted for political crimes from the dissolution of the said Parliament and until the declaration of the deputies of the new Parliament..."

[๒๐] มาตรา ๑๐๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

[๒๑] มานิตย์ จุมปา, สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. ๒๕๔๐) หมวดองค์กรทางการเมือง เรื่อง ๙ เอกสิทธิ์และความคุ้มกัน (กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๔๔), หน้า ๒๓.

เรื่องขอบเขตความคุ้มครองในด้านระยะเวลาแห่งความคุ้มกันนี้ได้เคยเป็นปัญหาที่อภิปรายกันในสภาผู้แทนราษฎรในอดีตกันมาแล้ว[๒๒] และสภาผู้แทนราษฎรได้ถือตลอดมาว่าความคุ้มกันนี้จะมีได้เฉพาะระหว่างสมัยประชุมเท่านั้น[๒๓]

๑.๔ ผลทางกฎหมายของความคุ้มกัน

ความคุ้มกัน จะให้ความคุ้มครองแก่สมาชิกรัฐสภาจากการถูกจับกุม คุมขัง หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลในคดีอาญาเท่านั้น เพราะกระบวนการพิจารณาคดีทางอาญามีลักษณะเป็นการจำกัดอิสรภาพ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการที่สมาชิกรัฐสภาที่ถูกดำเนินคดีจะเข้ามาร่วมประชุมสภา อันเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนปวงชน

เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาในต่างประเทศ

ในส่วนต่อไปนี้จะกล่าวถึงเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาในต่างประเทศบางประเทศ เพื่อให้เกิดการศึกษาเปรียบเทียบกันกับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาในประเทศไทย

๑. อังกฤษ

แนวความคิดในเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของรัฐสภาอังกฤษนั้น มีจุดเริ่มต้นขึ้นเพื่อให้ความคุ้มกันสมาชิกสภาสามัญ (house of Commons) การคุกคามและการใช้อำนาจโดยไม่ชอบของรัฐบาลและพระมหากษัตริย์เป็นผู้แต่งตั้งขึ้น โดยเมื่อปี ค.ศ.๑๓๙๗ ในรัชสมัยของพระเจ้าริชาร์ดที่ ๒ ได้เกิดคดีฮักซี่ส์ (Haxey's case)[๒๔] ขึ้น โดยนายฮักซี่ส์ได้เสนอญัตติต่อรัฐสภาและวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในราชสำนักอย่างรุนแรง เป็นผลให้นายฮักซี่ถูกจับกุมและคุมขังในข้อหาเป็นกบฏ แม้ว่าในเวลาต่อมาพระเจ้าเฮนรี่ที่ ๔ และรัฐสภาจะได้ลงมติให้นายฮักซี่ส์ไม่มีความผิดก็ตาม แต่ก็ยังมีการคุกคามสมาชิกรัฐสภาจากรัฐบาลและพระมหากษัตริย์อย่างต่อเนื่องตลอดมา

จวบจนในปี ค.ศ.๑๖๔๒ ในรัชสมัยของพระเจ้าชาร์ล ที่ ๑ ได้เกิดกรณี "สมาชิกรัฐสภาทั้งห้า" (The Five Members) อันได้แก่ John Pym, John Hampden, Denzil Holles, Sir Arthur Haselrig และ William Strode ได้ทำการต่อต้านพระเจ้าชาร์ล จนในวันที่ ๔ มกราคม ๑๖๔๒

---

[๒๒] โปรดดูรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑/๒๔๗๗ สมัยที่ ๒ วันจันทร์ที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๔๗๗ และครั้งที่ ๒/๒๔๗๗ (สามัญ) สมัยที่ ๒ วันพฤหัสบดีที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๔๗๗

[๒๓] รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๕/๒๔๘๔ (วิสามัญ ครั้งที่ ๒) สมัยที่ ๒ ชุดที่ ๓ วันพฤหัสบดีที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๔๘๔

[๒๔] A.K. Mchady, "HAXEY'S CASE, ๑๓๙๗ : THE PETITION AND ITS PRESENTER RECONSIDERED," in The Age of Richard II, ed. James L. Gillespie (Cornwall, Sutton Publishing, 1997), p.93 - 114.

พระเจ้าชาร์ลได้นำกำลังทหารเข้าไปเพื่อจับกุมสมาชิกรัฐสภาดังกล่าวถึงในห้องประชุมสภาสามัญ และได้ถามต่อประธานสภาว่าสมาชิกรัฐสภาทั้งห้าอยู่ในที่นั้นหรือไม่ ประธานสภาได้ปฏิเสธที่จะตอบคำถาม[๒๕] จนทำให้พระเจ้าชาร์ลต้องกลับไป[๒๖] จุดแตกหักระหว่างพระเจ้าชาร์ลกับรัฐสภาดังกล่าว ได้นำไปสู่การเกิดสงครามกลางเมืองในช่วงระหว่างปี ค.ศ.๑๖๔๒ - ๑๖๔๘ และท้ายที่สุดรัฐสภาก็เป็นฝ่ายได้ชัยชนะ จนมีการดำเนินคดีกับพระเจ้าชาร์ล ที่ ๑ และสถาปนาการปกครองแบบสาธารณรัฐขึ้น (The Commonwealth of England, 1649 - 1660)[๒๗]

จวบจนกระทั่งภายหลังภายหลังการปฏิวัติอันรุ่งโรจน์ (The Glorious Revolution, 1688) เมื่อพระเจ้าวิลเลี่ยมที่สาม และพระนางแมรี่ที่สองลงพระนามใน พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิ (The Bill of Rights, 1689) ก็ถือว่าเป็นการสิ้นสุดของความพยายามในการต่อสู้เชิงอำนาจระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับรัฐสภาที่เกิดขึ้นตลอดมา และถือเป็นการเริ่มต้นยุคแห่งประชาธิปไตยในอังกฤษอย่างแท้จริง

เกี่ยวกับเอกสิทธิ์ของรัฐสภานั้น ได้มีการบัญญัติเอาไว้อยู่ใน พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิ (The Bill of Rights, 1689) มาตรา ๙ ความว่า "ในการพูดและการอภิปรายหรือดำเนินการใด ๆ ในรัฐสภานั้นเป็นเสรีภาพซึ่งไม่อาจนำไปฟ้องร้องเป็นคดีในศาลใดศาลหนึ่ง"[๒๘]

เอกสิทธิ์ดังกล่าวได้กลายเป็นต้นแบบให้ประเทศต่าง ๆ ได้นำไปใช้ให้ความคุ้มครองแก่สมาชิกรัฐสภาของประเทศตน จึงกล่าวได้ว่าประเทศอังกฤษถือเป็นต้นแบบของระบบรัฐสภา (Westminster System) อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ดีมีข้อสังเกตว่าสมาชิกรัฐสภาของอังกฤษไม่ได้รับความคุ้มกันในคดีอาญา ซึ่งแตกต่างจากความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาไทย ที่ครอบคลุมไปถึงคดีอาญาด้วย

---

[๒๕] นาย William Lenthall ประธานรัฐสภาในขณะนั้นได้ตอบพระเจ้าชาร์ลที่ ๑ ว่า "May it please your Majesty, I have neither eyes to see nor tongue to speak in this place but as the House is pleased to direct me, whose servant I am here."

[๒๖] จีรพงศ์ วัฒนรัตน์, "ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของเอกสิทธิ์ไทย," รัฐสภาสาร ปีที่ ๓๘ ฉบับที่ ๘ (สิงหาคม ๒๕๓๓) : ๕๑ - ๕๒.

[๒๗] บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๔๗ - ๔๘.

[๒๘] That the freedom of speech and debates or proceedings in Parliament ought not to be impeached or questioned in any court or place out of Parliament;

[๒๙] สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕.

๒. ฝรั่งเศส

สำหรับแนวความคิดในเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันในประเทศฝรั่งเศสนั้นได้มีการบัญญัติเอาไว้อยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา ๒๖ ความว่า "สมาชิกรัฐสภาไม่อาจถูกฟ้องร้อง ติดตาม จับกุม คุมขัง หรือพิจารณาพิพากษาอันเนื่องมาจากการที่ได้แสดงความเห็นหรือออกเสียงลงคะแนนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

สมาชิกรัฐสภาไม่อาจถูกฟ้อง จับกุมในความผิดทางอาญาหรือความผิดลหุโทษใด ๆ หรือถูกกระทำด้วยประการใดให้สูญสิ้นหรือถูกจำกัดอิสรภาพได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสำนักงานแห่งสภาที่สมาชิกนั้นเป็นสมาชิกอยู่ การอนุญาตดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมีในกรณีที่เป็นการกระทำผิดซึ่งหน้าหรือในกรณีที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว

ในระหว่างสมัยประชุม ให้ระงับการคุมขัง การกระทำใด ๆ ที่ทำให้สมาชิกรัฐสภาสูญสิ้นหรือถูกจำกัดอิสรภาพ หรือการพิจารณาคดีอาญาต่อสมาชิกรัฐสภาไว้ชั่วคราว หากสภาที่สมาชิกรัฐสภาผู้นั้นเป็นสมาชิกอยู่ร้องขอให้สภาที่เกี่ยวข้องเปิดประชุมวาระพิเศษเพื่อให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามวรรคก่อน"[๒๙]

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สมาชิกรัฐสภาฝรั่งเศสก็มีเอกสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็นและการกล่าวถ้อยคำในการปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกัน นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าสมาชิกรัฐสภาฝรั่งเศสก็ได้รับความคุ้มกันในคดีอาญาเช่นเดียวกันกับของประเทศไทย

๓. ออสเตรเลีย

เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาของออสเตรเลียได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในอยู่ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ ดังนี้ "อำนาจ เอกสิทธิ์ และความคุ้มกัน ของวุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร สมาชิก และคณะกรรมาธิการของแต่ละสภา ให้เป็นไปตามที่รัฐสภากำหนด..."

จากมาตราดังกล่าวข้างต้นทำให้มีการตรา Parliamentary Privileges Act 1987 ขึ้น โดยได้กำหนดให้รัฐสภาของออสเตรเลียมีเอกสิทธิ์คล้ายดังเช่นรัฐสภาของอังกฤษ กล่าวคือ การกล่าวถ้อยคำใด ๆ ของสมาชิกรัฐสภาภายในรัฐสภานั้นย่อมได้รับความคุ้มครองและถือเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะฟ้องร้องกล่าวโทษสมาชิกรัฐสภาผู้นั้นนอกรัฐสภาไม่ได้ นอกจากนี้เอกสิทธิ์ดังกล่าวยังขยายไปถึงผู้ทำการรายงานหรือดำเนินการถ่ายทอดถ้อยคำ ความคิดเห็นที่สมาชิกรัฐสภาได้กล่าวในสภาอีกด้วย และคณะกรรมาธิการหรือบุคคลที่ถูกเชิญมาชี้แจงถ้อยคำต่อคณะกรรมาธิการของรัฐสภาก็ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ยังมีกระบวนการลงโทษทางกฎหมายในฐาน "ดูหมิ่นอำนาจรัฐสภา" (Contempt of Parliament) ดังเช่นในประเทศอังกฤษอีกด้วย ซึ่งแต่เดิมเป็นอำนาจของรัฐสภาแต่เพียงฝ่ายเดียวที่จะทำการพิจารณาไต่สวน แต่ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ Browne - Fitzpatrick privilege case (1955)[๓๐] ในปัจจุบันจึงเป็นอำนาจของศาลที่สามารถเข้ามาทำการตรวจสอบการพิจารณาของรัฐสภาได้ และเมื่อมีการดูหมิ่นอำนาจรัฐสภา รัฐสภาอาจกำหนดบทลงโทษในกรณีของบุคคลธรรมดาให้มีโทษปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ $ หรือจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีนิติบุคคลให้มีโทษปรับไม่เกิน ๒๕,๐๐๐ $ (มาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓)[๓๑]

ในส่วนของความคุ้มกันนั้น สมาชิกรัฐสภาของออสเตรเลียไม่ได้รับความคุ้มกันในคดีอาญา แต่ได้รับความคุ้มกันในคดีแพ่ง กล่าวคือ สมาชิกรัฐสภาจะต้องไม่ถูกเรียกตัวไปยังศาล หรือถูกจับกุมหรือคุมขังในคดีแพ่ง ในวันที่สภาที่สมาชิกผู้นั้นสังกัดอยู่ หรือคณะกรรมาธิการที่สมาชิกนั้นเป็นกรรมการอยู่มีประชุม ทั้งนี้ยังรวมถึง ๕ วันก่อนและหลังการประชุมดังกล่าวอีกด้วย (มาตรา ๑๔)

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาถึงแนวความคิดในเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทั้งของไทยและของต่างประเทศที่ผ่าน ทำให้เห็นได้ว่าหลักในเรื่องเอกสิทธิ์ เป็นหลักการสำคัญ ที่ทำหน้าที่ในการปกป้องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกรัฐสภาให้สมาชิกรัฐสภาสามารถกล่าวถ้อยคำ แสดงข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ตลอดจนลงคะแนนได้อย่างเสรี โดยไม่ตกอยู่ภายใต้ความหวาดกลัว หรืออิทธิพลใด ๆ

เมื่อสมาชิกรัฐสภาสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างเป็นอิสระแล้ว ย่อมทำให้เกิดความแน่ใจได้ว่า รัฐสภาจะสามารถทำหน้าที่ของตนเองตามกลไกที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบาลตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลว่าปฏิบัติไปโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยไม่ว่าบุคคลใดก็ไม่สามารถที่จะฟ้องร้องกล่าวโทษสมาชิกรัฐสภาจากการกล่าวถ้อยคำ การแสดงความคิดเห็น และการลงคะแนนดังกล่าวได้

อย่างไรก็ดีในส่วนเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภาไทยนั้น เดิมมีลักษณะเป็นเอกสิทธิ์ที่มีลักษณะโดยเด็ดขาด กล่าวคือ ไม่ว่าบุคคลใดก็ไม่สามารถฟ้องร้องกล่าวโทษสมาชิกรัฐสภาที่กล่าวถ้อยคำ แสดงความคิดเห็น หรือลงคะแนนในสภาได้ ทั้งนี้โดยไม่มีข้อยกเว้น

---

[๓๐] The Browne - Fitzpatrick privilege case, 1955 - Fact sheet 204, National Archives of Australia [Online], 2012, Available from : http : //www.naa.gov.au/collection/fact-sheets/fs204.aspx [2012, March 20]

[๓๑] Parliamentary Privileges Act 1987

แต่ในปัจจุบันเอกสิทธิ์ดังกล่าวเป็นเอกสิทธิ์แบบไม่เด็ดขาด[๓๒] กล่าวคือ หากเป็นการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมนั้นไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือทางแพ่งต่อบุคคลภายนอก สมาชิกรัฐสภาผู้กล่าวถ้อยคำนั้นย่อมไม่ได้รับเอกสิทธิ์

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การให้เอกสิทธิ์แบบเด็ดขาดนั้นมีความประสงค์ที่จะให้สมาชิกรัฐสภาสามารถกล่าวถ้อยคำหรือแสดงความคิดเห็นได้เป็นอิสระอันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ในขณะเดียวกัน เอกสิทธิ์แบบไม่เด็ดขาดก็เป็นการคำนึงถึงสิทธิของบุคคลภายนอกที่ไม่สามารถเข้ามาโต้แย้ง ชี้แจงข้อเท็จจริงในที่ประชุมสภาได้ การจะตัดสินใจว่าประเทศไทยเราควรกำหนดให้เอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภาเป็นแบบใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับว่าเราให้ความสำคัญกับสิ่งใดมากกว่ากันระหว่างประโยชน์ในการทำหน้าที่ของรัฐสภากับสิทธิของบุคคลภายนอก

สำหรับตัวผู้เขียนเองแล้วเห็นว่า ควรพิจารณาถึงให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภามากยิ่งกว่าสิทธิของบุคคลภายนอก เพราะถือว่าเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมในการที่รัฐสภาจะทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล จึงสมควรบัญญัติรับรองเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภาดังกล่าวให้กลับไปเป็น "เอกสิทธิ์แบบเด็ดขาด" กล่าวคือ สมาชิกรัฐสภาย่อมมีเอกสิทธิ์ในการกล่าวถ้อยคำ แสดงข้อเท็จจริงตลอดจนความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ และบุคคลใดก็ไม่สามารถที่จะฟ้องร้องกล่าวโทษสมาชิกผู้นั้นได้ไม่ว่าจะในทางแพ่งหรือทางอาญา

อย่างไรก็ดี แม้ว่าเราจะกำหนดให้เอกสิทธิ์ดังกล่าวเป็นเอกสิทธิ์แบบเด็ดขาด ก็ไม่ได้หมายความว่า สมาชิกรัฐสภาไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในคำพูดหรือถ้อยคำที่ตัวเองกล่าวออกไปในที่ประชุมของสภาเลย หากแต่เราสามารถกำหนดให้รัฐสภาจะต้องรับผิดชอบต่อถ้อยคำดังกล่าว โดยหากบุคคลภายนอกได้รับความเสียหายจากถ้อยคำที่สมาชิกรัฐสภาผู้ใดได้กล่าวในที่ประชุมของสภา ย่อมสามารถมีสิทธิที่จะร้องขอให้รัฐสภาทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงในการกล่าวถ้อยคำดังกล่าวได้ หากรัฐสภาตรวจสอบแล้วพบว่าการกล่าวถ้อยคำหรือแสดงความเห็นในที่ประชุมของสภาดังกล่าวเป็นไปด้วยเจตนาที่ไม่สุจริต หรือมีเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอกแล้ว แม้ว่าสมาชิกรัฐสภาผู้นั้นจะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี แต่ก็ควรต้องรับผิดในทางการเมือง โดยรัฐสภาเป็นผู้กำหนด และถือเป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรมของนักการเมืองที่ควรปฏิบัติอีกด้วย

---

[๓๒] วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, "เอกสิทธิ์และความคุ้มกันเปรียบเทียบ," รัฐสภาสาร ปีที่ ๔๒ ฉบับที่ ๗ (สิงหาคม ๒๕๓๓) : ๒๘ - ๔๕.

กล่าวโดยสรุปผู้เขียนเห็นว่าเอกสิทธิ์ในการกล่าวถ้อยคำ ซึ่งเป็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกรัฐสภานี้ควรเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาดที่ปราศจากความรับผิดในทางกฎหมายอย่างสิ้นเชิง แต่ยังคงต้องมีความรับผิดในทางการเมืองนั่นเอง

ในส่วนของความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาไทยนั้น เมื่อได้ทำการศึกษากับหลักความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาในต่างประเทศจะพบว่าในบางประเทศเช่น อังกฤษ และออสเตรเลีย ไม่ได้ขยายขอบเขตของความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาออกไปรวมถึงการกระทำความผิดในคดีอาญา แต่ในบางประเทศเช่น ประเทศฝรั่งเศสให้รวมถึงคดีอาญาด้วย

ผู้เขียนมีความเห็นว่าความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาไทยนั้นไม่ควรให้ความคุ้มครองไปถึงคดีอาญาด้วย มิฉะนั้นแล้วจะกลายเป็นการให้อภิสิทธิ์แก่นักการเมืองให้มีอยู่เหนือประชาชนโดยทั่วไป แต่เพื่อไม่ให้เกิดกรณีของการฟ้องร้องในลักษณะกลั่นแกล้งกัน จนกลายเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา ผู้เขียนจึงขอเสนอให้ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาไทยนั้นไม่รวมถึงคดีอาญา เว้นแต่เป็นคดีความผิดลหุโทษ หรือคดีความผิดที่กระทำโดยประมาท ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่ายังควรได้รับความคุ้มกันอยู่ เพราะเป็นความผิดที่มีบทลงโทษเพียงเล็กน้อย และความผิดที่ไม่ได้เกิดจากการกระทำโดยเจตนา ทั้งนี้โดยต้องคำนึงถึงประโยชน์ในการที่สมาชิกรัฐสภา จะได้สามารถมาเข้าร่วมประชุมสภาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะผู้แทนปวงชนได้สมดังเจตนารมณ์ของหลักความคุ้มกันต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือ

คณิน บุญสุวรรณ, ปทานุกรมศัพท์รัฐสภาและการเมืองไทย ฉบับสมบูรณ์, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, ๒๕๔๘)

บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑)

มานิตย์ จุมปา, สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. ๒๕๔๐) หมวดองค์กรทางการเมือง เรื่อง ๙ เอกสิทธิ์และความคุ้มกัน (กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๔๔)

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๑)

หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๑๑ พร้อมด้วยคำแปลมาตราเป็นภาษาอังกฤษของทางราชการ (พระนคร : น่ำเซียการพิมพ์, ๒๕๑๒)

A.K. Mchady, "HAXEY'S CASE, 1397 : THE PETITION AND ITS PRESENTER RECONSIDERED," in The Age of Richard II, ed. James L. Gillespie (Cornwall, Sutton Publishing, 1997)

วิทยานิพนธ์

จีรพงศ์ วัฒนะรัตน์, ปัญหาเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภาในกรณีการถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุและโทรทัศน์, วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ยุทธนา สุวรรณวิวัฒน์, เอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ, วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

บทความ

จีรพงศ์ วัฒนรัตน์, "ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของเอกสิทธิ์ไทย," รัฐสภาสาร ปีที่ ๓๘ ฉบับที่ ๘ (สิงหาคม ๒๕๓๓) : ๕๑ - ๕๒.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, "เอกสิทธิ์และความคุ้มกันเปรียบเทียบ," รัฐสภาสาร ปีที่ ๔๒ ฉบับที่ ๗ (สิงหาคม ๒๕๓๓) : ๒๘ - ๔๕.

ศูนย์บริการทางวิชาการและกฎหมาย สำนักวิชาการ รัฐสภา, "เอกสิทธิ์ของสมาชิกสภา," รัฐสภาสาร ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๑๒ (ธันวาคม ๒๕๒๐) : หน้าที่ ๑ - ๖๓.

ศูนย์บริการทางวิชาการและกฎหมาย สำนักวิชาการ รัฐสภา, "เอกสิทธิ์ของสมาชิกสภา," รัฐสภาสาร ปีที่ ๒๖ ฉบับที่ ๒ (กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑) : หน้าที่ ๒๕ - ๗๔.

ศูนย์บริการทางวิชาการและกฎหมาย สำนักวิชาการ รัฐสภา, "เอกสิทธิ์ของสมาชิกสภา," รัฐสภาสาร ปีที่ ๒๖ ฉบับที่ ๓ (มีนาคม ๒๕๒๑) : หน้าที่ ๑ - ๙๘.

กฎหมาย

พระบรมราชโองการ ประกาศ ยกเลิกพระราชบัญญัติองคมนตรี พุทธศักราช ๒๔๗๐

พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕

พระราชบัญญัติองคมนตรี พุทธศักราช ๒๔๗๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕

Parliamentary Privileges Act 1987

The Bill of Rights, 1689

The Constitution of Australia

The Constitution of the Hellenic Republic

Universal Declaration of Human Rights

แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต

The Browne - Fitzpatrick privilege case, 1955 - Fact sheet 204, National Archives of Australia [Online], 2012, Available from : http : //www.naa.gov.au/collection/fact-sheets/fs204.aspx [2012, March 20]

